

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Cdo/882/2015
Identifikačné číslo spisu: 5112216329
Dátum vydania rozhodnutia: 28.02.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Ivan Machyniak
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:5112216329.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci žalobcu GRAND, s. r. o., so sídlom v Žiline, Sládkovičova 1, IČO: 36 377 619, v dovolacom konaní zastúpeného JUDr. Jurajom Ďurajdom, advokátom so sídlom v Žiline, Kukučínova 12, proti žalovanému H. B., bývajúcemu v D., K. XXX/X, v dovolacom konaní zastúpenému JUDr. Václavom Jaroščiakom, advokátom so sídlom v Žiline, M. Rázusa 14, o nahradení prejavu vôle, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 25C/92/2012, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 27. novembra 2014 sp. zn. 9Co/751/2014, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina rozsudkom z 13. februára 2014 č. k. 25C/92/2012-449 nahradil chýbajúci prejav vôle žalovaného ako predávajúceho v kúpnopredajnej zmluve v prospech kupujúceho žalobcu, predmetom ktorého je prevod nehnuteľností bližšie špecifikovaných vo výroku rozsudku, všetko za kúpnu cenu 16 596,95 eur za podmienok uvedených vo výroku rozsudku a rozhodol o zaplatení súdneho poplatku a o náhrade trov konania. Vychádzal zo zistenia, že pôvodne žalovaný 2/ R. ako predávajúci uzatvoril dňa 15. novembra 2002 so žalovaným H. ako kupujúcim kúpnopredajnú zmluvu, ktorej predmetom bol prevod spoluvlastníckeho podielu sporných nehnuteľností v 1/6, že predávajúci R. neponúkol svoj spoluvlastnícky podiel na kúpu ostatným spoluvlastníkom, ktorým bola aj pôvodná žalobkyňa Z. a že vzťah medzi predávajúcim R. a kupujúcim H. nebol vzťahom osôb blízkych ako to predpokladá ustanovenie § 116 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), resp. § 117 OZ. Na základe týchto skutočností dospel k záveru, že pri prevode spoluvlastníckeho podielu došlo k porušeniu zákonného predkupného práva žalobcu (prevodom spoluvlastníckeho podielu nadobudnutého od pôvodnej žalobkyne Z. vstúpil do všetkých práv a povinností a na základe súdom pripustenej zámery sa stal účastníkom konania) vyplývajúceho z ustanovenia § 140 OZ. Žalobe o nahradenie prejavu vôle preto v súlade s § 603 OZ vyhovel. Nestotožnil sa s právnym názorom žalovaného, že došlo k premlčaniu práva. Podľa jeho názoru možno použiť všeobecne platnú zásadu, podľa ktorej vlastnícke právo premlčaniu nepodlieha. Poukázal ďalej na to, že žalobný návrh bol právnou predchodkyňou žalobcu podaný dňa 11. marca 2003, že krajský súd uznesením z 10. mája 2006 pripustil zámenu

účastníkov na strane žalobcu a že tento žalobca podaním z 5. apríla 2007 žiadal pripustiť zmenu žalobného petítu, čomu bolo uznesením súdu z 20. septembra 2007 vyhovené. Aj vzhľadom na tento procesný postup súdu, považoval žalovaným vznesenú námietku premlčania za nedôvodnú, a preto na ňu neprihliadol.

2. Krajský súd v Žiline rozsudkom z 27. novembra 2014 sp. zn. 9Co/751/2014 na odvolanie žalovaného rozsudok okresného súdu potvrdil a rozhodol o náhrade trov odvolacieho konania. Uviedol, že okresný súd po náležite vykonanom dokazovaní dospel k správnym skutkovým zisteniam, z ktorých vyvodil aj správne právne závery. K námietke žalovaného, podľa ktorej je predkupné právo osobnej povahy a neprenosné uviedol, že v danom prípade spoluvlastnícky nehnuteľností Z. a Ing. D. previedli svoje spoluvlastnícke podiely na terajšieho žalobcu, čím previedli zároveň i všetky práva a povinnosti, ktoré sa k predmetným spoluvlastníckym podielom viazali, a teda i predkupné právo, ako právo vecné. Je nelogické tvrdiť, že Z. a Ing. D. síce previedli svoje spoluvlastnícke podiely na žalobcu, avšak ich predkupné právo zostalo naďalej zachované. Za správny považoval názor okresného súdu, že k premlčaniu práva nedošlo. Uviedol, že v danom prípade žaloba bola podaná v zákonnej trojročnej lehote plynúcej odo dňa keď sa právo mohlo vykonať prvý raz. Na plynutie premlčacej lehoty nemala vplyv skutočnosť, že pôvodná žalobkyňa previedla svoj spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnostiam na súčasného žalobcu a ani to, že žalobca zmenil žalobný petít, čím sa domáhal iba iného spôsobu výkonu práva, ktoré mu z porušeného predkupného práva vzniklo. Za nedôvodnú považoval aj námietku žalovaného, podľa ktorej nebol žalobcom vyzvaný, aby mu ponúkol vec na predaj v zmysle § 606 ods. 3 OZ. Podľa odvolacieho súdu už samotnú žalobu o nahradenie prejavu vôle, tak ako bola žalobcom uplatnená, treba považovať za výzvu na odpredaj predmetných nehnuteľností za rovnakých podmienok, za akých boli žalovaným nadobudnuté. Už z postoja žalovaného v priebehu celého konania bolo jednoznačné, že ju neakceptuje, a že nemieni svoj spoluvlastnícky podiel nadobudnutý od pôvodného žalovaného 2/ za rovnakých podmienok žalobcovi odpredať. Rozsudok okresného súdu považoval preto za vecne správny, z ktorého dôvodu ho podľa § 219 ods. 1 O. s. p. potvrdil.

3. Proti tomuto rozsudku podal včas podaním z 27. februára 2015 dovolanie žalovaný. Uviedol, že konanie pred odvolacím súdom trpí vadou podľa § 237 ods. 1 písm. b/ O. s. p. a že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Existenciu vady v zmysle vyššie citovaného ustanovenia odôvodnil tým, že žalobca GRAND, s. r. o. nadobudol zákonné predkupné právo až dňom odkúpenia spoluvlastníckych podielov k sporným nehnuteľnostiam od pôvodných spoluvlastníčok (8. apríla 2005). V rámci svojho predkupného práva nemohol retroaktívne ku dňu prevodu vlastníckeho podielu z pôvodného žalovaného 2/ na žalovaného 1/, t. j. k 15. novembru 2002 vstupovať do predkupného práva jeho právnych predchodcov. Žalobcovi GRAND, s. r. o. preto v tomto spore aktívna legitímácia nikdy nevznikla, následkom čoho nemal spôsobilosť byť účastníkom konania. Nebola preto splnená jedna z podmienok, za ktorých môže súd konať (§ 103 O. s. p.). Nesúhlasil s právnym názorom krajského súdu, podľa ktorého prevodom spoluvlastníckych podielov Z. a Ing. D. previedli na terajšieho žalobcu i všetky práva a povinnosti, ktoré sa k predmetným spoluvlastníckym podielom viazali, a teda i predkupné právo, ako právo vecné. V doplnení dovolania z 27. februára 2015, ktoré došlo Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky 27. júna 2016 uviedol, že postupom odvolacieho súdu mu bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p., keď odvolací súd, hoci otázku premlčania posúdil právne inak, než súd prvého stupňa, nepostupoval podľa § 213 ods. 2 O. s. p. Okrem toho, odvolacím súdom uvedené dôvody odmietnutia vznesenej námietky premlčania, považoval za zmätočné a rozporné, čo spôsobuje, že v tejto časti je rozsudok odvolacieho súdu nepreskúmateľný. Za arbitrárny a neudržateľný považoval právny názor odvolacieho súdu, ktorý vyslovil v otázke premlčania nároku. Zákon pri porušení zákonného predkupného práva dáva oprávnenému subjektu alternatívne možnosti nápravy porušenia, a to domáhať sa od nadobúdateľa, aby mu vec ponúkol na predaj alebo sa dovolať relatívnej neplatnosti právneho úkonu. Ide o samostatné nároky, ktoré sa premlčujú vo všeobecnej trojročnej dobe, plynúcej od uzavretia právneho úkonu, resp. dňom nasledujúcim po dni, kedy došlo k vkladu práva do katastra nehnuteľností. Keďže žalobca podal návrh na zmenu žaloby dňa 5. apríla 2007 a súd ju pripustil uznesením až 26. októbra 2007, uplatnil právo po uplynutí trojročnej premlčacej doby. Ďalej namietal aj to, že odvolací súd (a pred ním tiež okresný súd) sa odchyľil od právneho názoru vysloveného

dovolacím súdom v tejto veci, podľa ktorého v prípade účinného dovolania sa relatívnej neplatnosti zmluvy o prevode spoluvlastníckeho podielu, sa nemôže oprávnený spoluvlastník úspešne domáhať, aby mu nadobúdateľ ponúkol vec na predaj, pretože ju nadobúdateľ platne nenadobudol. Navrhol preto rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že žalovaný tzv. doplnenie dovolania urobil po uplynutí zákonom stanovenej lehote na podanie dovolania. Dovolací súd preto na skutočnosti uvádzané v tomto podaní nemôže prihliadať. Nesúhlasil s názorom dovolateľa, že v konaní nemá aktívnu vecnú legitimáciu. Konajúce súdy sa kvalifikovaným spôsobom vyporiadali aj so vznesenou námietkou premlčania. V tomto smere nedošlo k porušeniu hmotného a ani procesného práva. Navrhol preto dovolanie žalovaného zamietnuť, resp. v celom rozsahu odmietnuť.

5. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C. s. p.“). Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“), pristupujúci k rozhodovaniu v tejto veci po 30. júni 2016, postupoval na základe úpravy prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 C. s. p. (podľa ktorého, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže dovolanie v tejto veci bolo podané ešte pred 1. júlom 2016, podmienky jeho prípustnosti bolo nutné posúdiť podľa právneho stavu existujúceho tu v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku rešpektujúc, že podľa § 470 ods. 2 C. s. p. procesné účinky dovolania podaného pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované aj po 30. júni 2016. Nevyhnutnosť takéhoto posudzovania vyplýva tiež zo základných princípov Civilného sporového poriadku, a to princípu spravodlivej ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní strán dovolacieho konania, ktoré začalo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (Čl. 2 ods. 1 a ods. 2 C. s. p.), a princípu ústavného konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (Čl. 3 ods. 1 C. s. p.).

6. Najvyšší súd ako súd funkčne príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie bolo podané k tomu oprávneným subjektom, zastúpeným advokátom v súlade s ustanovením § 429 ods. 1 C. s. p., skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania, či dovolanie je procesne prípustné a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

7. Dovoláním bolo možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

8. Podmienky prípustnosti dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu boli upravené v ustanovení § 238 O. s. p. a § 237 ods. 1 O. s. p.

9. V zmysle ustanovenia § 238 O. s. p. platilo, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O. s. p.) alebo rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O. s. p.), alebo rozsudok potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O. s. p. (§ 238 ods. 3 O. s. p.).

10. V danej veci rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 1 a 3 O. s. p., pretože nejde o zmeňujúci, ale o potvrdzujúci rozsudok a nejde ani o potvrdzujúci rozsudok, vo výroku ktorého by odvolací súd vyslovil, že je dovolanie proti nemu prípustné a nejedná sa ani o rozsudok, ktorým by bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým by súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.

11. V danom prípade nie je naplnený ani dôvod prípustnosti dovolania uvedený v § 238 ods. 2 O. s. p.

Je síce pravdou, že dovolací súd v svojom zrušujúcom uznesení nesúhlasil s právnym názorom odvolacieho súdu, že nemôže rozhodnúť, ktorému nároku žalobcu vyhovie (žalobca popri sebe uplatnil oba nároky), lebo by tým zasiahol do jeho dispozičného oprávnenia a že podal výklad ohľadne možnosti uplatnenia nárokov pri porušení predkupného práva podielových spoluvlastníkov. Žalovaný v ďalšom konaní potom, ako odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie znovu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a žalobca vzal späť žalobu o určenie neplatnosti právneho úkonu a súd v tejto časti konanie uznesením zastavil, nežiadal zamietnutie žaloby s poukazom na závery rozhodnutia dovolacieho súdu. V odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým tento súd znovu žalobe vyhovel, namietal síce nesprávne právne posúdenie veci, ale len v otázke premlčania nároku a nedostatku vecnej aktívnej legitimácie žalobcu. Správnosť rozsudku súdu prvej inštancie nenapádal nemožnosťou žalobcu úspešne sa domáhať, aby mu vec ponúkol na predaj v zmysle výkladu podaného dovolacím súdom. Keďže odvolací súd bol rozsahom a dôvodmi odvolania podaného žalovaným viazaný (§ 212 ods. 1 O. s. p.), nemožno mu vyčítať, že sa v danom prípade „odchýlil“ od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Navyše treba poznamenať, že po späťvzatí žaloby o určenie neplatnosti právneho úkonu a zastavení konania o tejto žalobe (žalovaný so späťvzatím nesúhlas nevyslovil a ani nepodal odvolanie voči uzneseniu o zastavení tohto konania), sa procesná situácia v konaní zmenila a nebol už ani dôvod opodstatnenosť každého nároku posúdiť osobitne. Napokon, bol to žalovaný, ktorý od začiatku konania tvrdil, že k účinnému dovolaniu sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu zo strany pôvodnej žalobkyne, nedošlo. Žalovaný preto nedôvodne namietal, že v preskúmvanej veci je dovolanie prípustné podľa § 238 ods. 2 O. s. p.

12. V ustanovení § 237 ods. 1 O. s. p. boli vymenované vady, ktoré sú dôvodom prípustnosti dovolania smerujúceho proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu. Dovolací súd, vzhľadom na zákonnú povinnosť vždy na tieto vady konania prihliadnúť, preskúmal prípustnosť dovolania aj z hľadísk tam uvedených. Osobitne sa zaoberal námietkou dovolateľa, že konanie trpí vadou uvedenou v § 237 ods. 1 písm. b/ a f/ O. s. p.

13. K jeho námietke, podľa ktorej konanie pred odvolacím súdom trpí vadou v zmysle § 237 ods. 1 písm. b/ O. s. p., lebo žalobcovi GRAND, s. r. o. v tomto spore aktívna legitimácia nikdy nevznikla, následkom čoho nemal spôsobilosť byť účastníkom konania treba uviesť, že žalovaný zjavne nerozlišuje medzi vecnou legitimáciou a spôsobilosťou byť účastníkom konania. Vecná legitimácia vyplýva z hmotného práva; má ju ten, kto je podľa hmotného práva nositeľom uplatneného práva alebo povinnosti. Či je strana sporu tiež vecne legitimovaná (aktívne alebo pasívne), ukáže sa až v konečnom rozhodnutí o veci. Na rozdiel od toho, spôsobilosť byť stranou sporu (civilnoprocesnú subjektivitu) má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva (§ 19 O. s. p.). V občianskoprávných konaniach majú spôsobilosť byť stranou sporu tí, ktorí majú všeobecnú spôsobilosť mať práva a povinnosti podľa hmotného práva.

14. V preskúmvanej veci žalobca GRAND, s. r. o., je právnickou osobou s vlastnou právnou subjektivitou, spôsobilou byť účastníkom v občianskoprávných vzťahoch, a preto je spôsobilý byť aj stranou občianskeho súdneho konania (§ 19 O. s. p.). V konaní preto vystupoval ako strana, ktorá mala procesnú subjektivitu. Nedostatok vecnej legitimácie podľa tohto ustanovenia nie je dôvodom prípustnosti dovolania; môže mať za následok len nesprávnosť napadnutého rozhodnutia a nie prípustnosť dovolania (porovnaj napr. R 34/1993). Nemožno preto prijať názor dovolateľa, že konanie pred súdom prvého stupňa a pred odvolacím súdom trpelo vadou podľa § 237 ods. 1 písm. b/ O. s. p.

15. Nie je dôvodná ani námietka žalovaného, že odvolací súd mu odňal možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p., keď nepostupoval podľa § 213 ods. 2 O. s. p., hoci tak mal urobiť. Žalovaný sa totiž k otázke premlčania vo vzťahu k použitiu ustanovenia § 100 ods. 2 a § 101 OZ mal možnosť vyjadriť, jednak v samotnom hmotnoprávnom úkone dovolania sa premlčania a jednak vo vyjadrení k stanovisku žalobcu, čo v konaní pred súdom prvej inštancie aj urobil (viď č. l. 415 a 417 spisu). Právne závery súdu prvej inštancie v otázke premlčania žalovaný mal možnosť namietat v odvolaní proti rozsudku okresného súdu, čo aj urobil. (viď č. l. 464 spisu). Napokon treba uviesť, že okresný súd považoval námietku premlčania za nedôvodnú aj preto, že nárok bol pôvodnou žalobkyňou

uplatnený 11. marca 2003, (t. j. v trojročnej premlčacej dobe uvedenej v § 101 OZ) a vzhľadom na ďalší procesný postup súdu (pripustenie zámeny strany sporu na strane žalobcu a pripustenie zmeny žalobného petitu), na námietku premlčania neprihliadol. Pokiaľ sa odvolací súd s týmto názorom súdu prvej inštancie stotožnil a iba doplnil dôvody, pre ktoré podľa jeho názoru zmena v osobe žalobcu a ním vykonaná zmena žalobného petitu nemali na plynutie premlčacej doby vplyv, vychádzal z ustanovení Občianskeho zákonníka, ktoré pri doterajšom rozhodovaní už boli použité. Nešlo preto o prípad porušenia ustanovenia § 213 ods. 2 O. s. p. odvolacím súdom tak, ako to nesprávne tvrdil dovolateľ. V tejto časti nejde ani o také rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré by bolo pre nedostatok dôvodov, resp. pre ich rozpornosť nepreskúmateľné.

16. Pokiaľ žalovaný dovolanie odôvodnil aj nesprávnym právnym posúdením veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.) treba uviesť, že súdna prax je jednotná v tom, že nesprávne právne posúdenie veci je dovolacím dôvodom, avšak na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O. s. p. nezakladá (súčasne) aj prípustnosť dovolania. Aj za predpokladu, že by tvrdenie žalovaného bolo opodstatnené, (najvyšší súd ho z uvedeného aspektu neposudzoval), mohlo by mať za následok nanajvýš vecnú nesprávnosť napadnutého rozhodnutia, ale nezakladalo by súčasne prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O. s. p.

17. So zreteľom na vyššie uvedené dôvody možno uzavrieť, že dovolanie žalovaného smerovalo proti rozsudku odvolacieho súdu, proti ktorému podľa § 238 O. s. p. prípustné nie je; keďže neboli zistené ani dôvody prípustnosti uvedené v § 237 ods. 1 O. s. p., najvyšší súd jeho dovolanie ako neprípustné odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ C. s. p. bez toho, aby mohla byť preskúmaná vecná správnosť rozhodnutia odvolacieho súdu.

18. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá C. s. p.). O výške náhrady trov konania žalobcu rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 C. s. p.).

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.